

על תערוכתה של אדווה דרורי "דמעות אדומות ופצעים לבנים" בגלריה נולובז – מאת דודי בראילובסקי

בחלל השיתופי של גלריית נולובז. תציג האמנית אדווה דרורי תערוכה חדשה החושפת הקשרים חדשים וישנים המוצפנים בעבודותיה: שמלות, שטיחים ובובות, שכולם קשורים במלאכת התפירה, הטוויה ועיבוד הלבד. דרורי אורגת ותופרת נרטיב ביוגרפי, ולאומי-קיבוצי לאורך שני עשורים. הנרטיב, בסופו של דבר, נותר פרום, על אף מלאכת התפירה הקדחתנית, שמתגלה כעבודה סיזיפית. בדרך כלל דרורי משאירה את סלילי החוט ואת חומרי הגלם של מלאכת תפירה זו מאחורי הקלעים, אך בתערוכה זו הם עוברים לקדמת הבמה.

פקעות אדומות, שהן למעשה סלילים של חוט אדום שטווחתה האמנית, פזורים בחלל. לעתים, מתוך הסליל שתלוי על תקרת הגלריה, משתלשל חוט כלפי מטה, וקצהו מלחך את הקרקע. מה תכליתם של סלילים אלה? יש משהו משחקי בפיזורם בחלל, ונדמה שהם נועדו למשחק ילדים. אך יש גם דבר-מה מאיים בנוכחותם, שהרי אלו מעין כדורי דם, שכביכול נועדו למשחקי דם. נשאלת השאלה מהו משחק הדם שאותו משחקת אדווה דרורי כבר למעלה מעשרים שנה, כיצד הוא כרוך בילדות ובשחר האדם, ומה תכליתו? כדי לנסות לענות על שאלה זו הבה נשאל מה משותף לסמליות של הסליל ולסמליות הצבע האדום?

הסליל והחוט מסמל את מה שבאמצעותו ניתן לקשור, לתפור ולפרום. כמעט כל עבודותיה של דרורי רוויות בסמליות זו. הצבע האדום שהחוטים רוויים בו כבדם, רומז אולי על קשרי הדם. קשרים שאת פרימתם ואיחויים אנו מעבדים הלוך ושוב. היחס לקשרי הדם הראשוניים ופרימתם יכול להוות מסגרת סיפורית למלאכת התפירה ואריגת השטיחים, שבהם עסוקה דרורי במשך שנים.

פיזור הסלילים נראה כאילו אלו הושלכו ונאספו בחלל הגלריה. אפשר ויד אמן עשתה זאת, ואפשר שזו ידו של ילד ששיחק בהם. "הילד החזיק בסליל עץ, שחוט היה כרוך עליו. לא עלה על דעתו כל עיקר לגרור, למשל, את הסליל מאחוריו על הארץ, כלומר: לשחק בו את משחק העגלה, אלא זרק

בזריזות רבה את הסליל המחובר לחוט על פני קצה מיטתו הקטנה, שווילון כיסה עליה, עד שהסליל נעלם בתוכה, השמיע תוך כדי כך את קולו האווירי רב-המשמעות שלו (קול-קריאה שפירושו "הלאה!") ומשך אחרי-כן שוב את הסליל הקשור בחוט מתוך המיטה, אלא שעכשיו קידם את הופעתו ב"הנה" עליז.¹

קשרי הדם שאותם קושר ופורם הילד תוך כדי משחקו בסליל, מהווים את מסגרת הסיפור הפרשני לפי פרויד: "לא היה קשה להבין את משמעות המשחק. הוא היה כרוך בהישגו התרבותי הגדול של הילד, בויתור על היצר שעלה בידו (בויתור על סיפוק יצר) כשהתיר לאמו לצאת בלי שהתקומם."² הקשר עם האם ופרימתו מתקשר לכל שרשרת הפרידות שעובר אדם במהלך חייו, והוא ההקשר להבנת משחקי הסליל הילדיים המוצגים בתערוכה זו. אך לא מדובר רק בפרידה מקשרי הדם הראשוניים ועיבודה תוך כדי משחק יצירתי, לא ההקשר הביוגרפי לבדו עומד כאן על הפרק, אלא הקשר רחב יותר, העוסק בקשריו של היחיד עם הבית הלאומי או הקיבוצי. ניתן לומר כי כריכת החוט בסליל ופרימתו מסמלת את היחס אל הבית כמושג, אל הביתיות כרעיון, וכמטען תרבותי.

פקעות אדומות פזורות בחלל הגלריה, אך לא מדובר בחלל ניטראלי, אלא בגלריה שיתופית שדרורי שותפה בהקמתה כחלק מקבוצת האמנים שמנהלת באופן קיבוצי את פעילותה. מבחינת ההקשר המקומי והמטען התרבותי שיש לפרויקט שכזה בעבור בת קיבוץ לשעבר - שהקיבוץ ועזיבתו הם חלק מהנרטיב של יצירתה - אפשר לומר שהחזרה ל"בית" שתופי והקמתו של חלל שתופי, הוא בחזקת אקט אמנותי. אקט זה עומד כנדבך נוסף למכלול גוף היצירה של דרורי. כמו כן, ניתן לומר כי העזיבה של הבית השיתופי והחזרה אליו יכולה להוות דוגמא למשחק הכפייתי של פרימת הקשר ותפירתו. התנועה פנימה והחוצה ביחס לרעיון השיתופיות ומושג הבית, מגלמת את חוקי המשחק בחוט ובסליל תוך קריאה חוזרת "הלאה" ו"הנה". בדומה לקריאת הילד - נכדו של פרויד שהוזכר לעיל, קריאתה של דרורי תוך המשחק בסלילים יכולה להתפרש בזו הלשון: "הלאה השיתופיות! הנה השיתופיות!"

¹ זיגמונד פרויד, מעבר לעקרון העונג, תרגום: חיים איזק, דביר, תל-אביב, 1988, עמ' 100.

² שם.